

Editorial

Subliniem importanța a două hotărâri ale Colegiului CNCD publicate în acest număr al *NRDO*, care implică exercițiul libertății de gândire, conștiință și religie. Prima răspunde unei petiții a Alianței Românilor Musulmani (ARM), depusă împotriva declarației din luna noiembrie 2009 a candidatului (atunci) la președinție, Traian Băsescu care, într-o dezbateri electorală televizată desfășurată cu ocazia alegerilor, a susținut: „[...] am creștinat un copil musulman și cred că este una din cele mai bune fapte pe care le-am făcut [...]”.

A doua petiție, în numele Asociației Umaniste din România (AUR), vizează tot o luare de poziție televizată, de data aceasta a deputatului PDL, William Gabriel Brânză conform căreia „Ateii sunt oameni periculoși”.

În ambele cazuri, Colegiul CNCD a stabilit, cu opinii disidente și concurente, că nu este vorba despre acte de discriminare. Hotărârile conțin argumentul substanțial, că o ingerință a Statului ar fi fost justificată *dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul libertății de conștiință*. Asumând acest principiu, ca autoritate publică, Colegiul CNCD nu uită să ceară ca, atunci când politicienii se exprimă în public, să manifeste responsabilitatea corespunzătoare funcției de demnitate publică pe care o dețin, să evite comentarii care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței.

Cele două cazuri diferă și în conținut și în raport cu radicalitatea solicitărilor enunțate de petenți. În vreme ce Alianța Românilor Musulmani a dorit, prin petiția sa, interzicerea unor idei de tipul „A creștina un musulman este un fapt bun”, Asociația Umanistă Română a pledat pentru o lărgire la maximum a libertății de și exprimare. Opinia AUR a fost că eventualele restricții și sancțiuni față opiniile de tip *hate speech*, mai ales când privesc credința și libertatea de gândire, conștiință și religie, trebuie să facă obiectul unor decizii cu totul excepționale. Dacă AUR s-a adresat totuși CNCD, s-a întâmpnat pentru a obține din partea instituției o recomandare cu privire la persoanele nereligioase, adresate partidelor politice, Parlamentului, presei, Președintelui României. Prin aceasta, AUR implica CNCD în susținerea libertății religioase, inclusiv dreptul de a nu fi adept al unei credințe. După toate probabilitățile, AUR a încercat să folosească manifestarea populistă a deputatului William Gabriel Brânză ca semnal de alarmă cu privire la atitudinea societății românești față de persoanele necredincioase.

În ciuda distincțiilor de la suprafață, cele două spețe sunt unite prin decizia din 1993 a Comitetului pentru Drepturile Omului de la Geneva: „Articolul 18 protejează credințele teiste, non-teiste și ateiste, ca și dreptul de a nu profesa vreo religie sau credință. Termenii credință și religie trebuie să fie gândiți într-un sens larg. Articolul 18 nu se limitează în aplicarea sa la religiile tradiționale ori la religiile și credințele cu caracteristici instituționale sau la practici anologice celor ale religiilor tradiționale”.

Ideea implică, printre altele, faptul că, odată sancționat un discurs ofensator față de o comunitate religioasă, pedeapsa trebuie aplicată și altora de aceeași natură care

privește alte comunități religioase și, de asemenea, pe atei, agnostici, non-teiști sau indiferenți. Principiul anterior este întărit printr-un alt comentariu al Comitetului pe marginea art. 18 al Pactului internațional privind drepturile civile și politice: existența cultelor privilegiate „nu trebuie să afecteze niciunul dintre drepturile garantate de Pact... și nici să ducă la vreo discriminare a aderenților unor alte religii ori agnostici”.

Importanța creării unei doctrine ferme a CNCD în chestiunea libertății de gândire, conștiință și religie este sugerată de recente încercări de folosire a sistemului de combatere a discriminării pentru a înfrânge discuția asupra naturii credințelor religioase ori a abuzurilor făcute în numele credinței. Recent, Civic Media a anunțat depunerea unor plângeri la CNCD și CNA împotriva „distorsionării grave a adevărului și insultarea fără jenă a credincioșilor români” prin reportajul intitulat: „Afaceri cu moaște, la cimitirul Giulești: Cum să scoți bani dintr-o rudă decedată”. Tema reportajului care nemulțumise Civic Media („...pupatul oaselor poate fi o soluție pentru ieșirea din criza? Da, cu condiția să fii proprietarul moaștelor”) nu era, evident, credința, ci mercantilismul ascuns în spatele unor astfel de manifestări.

Cazul promovat astăzi de Civic Media are în vedere cenzurarea radicală a opiniilor care ar afecta politica Înaltului cler. Asociația ortodoxistă militantă susține eliminarea emisiunilor științifice de genul „Mitul existenței istorice a lui Isus” care duc la „jignirea majorității credincioase a românilor”. În viziunea acesteia, în media nu are ce căuta o analiză banală prin evidența ei precum: „Mitul lui Hristos nu are însă suport în cercurile academice din lume, în rândurile cărturarilor biblici și a istoricilor clasici. Nu este luată în considerare și este văzută la pseudo-știință, fiind comparată cu alte teorii considerate ridicole care au apărut de curând: Pământul este totuși plat, negarea Holocaustului și falsa aselenizare”.

Doctrina Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării are de făcut față varietății, radicalismului și chiar confruntării de discursuri motivate de credințe. Ea nu poate face abstracție de faptul că petițiile adresate CNCD cu referire la opinii „ofensatoare”, eventual expuse în presă, au ca fundal cărțile considerate de credincioși drept „sfinte” care „sacralizează”, în numele credinței, violența și excluderea. Cum să sancționezi îndoieli, ironii sau negări la adresa religiei, atâta timp cât lași să circule pagini care invită la moartea necredincioșilor, izgonirea evreilor, lapidarea homosexualilor ș.a.m.d.

Paradoxul actual, deloc specific României, e faptul că în timp ce persoane și comunități religioase acuză vehement cele mai nevinovate îndoieli privind credința lor, acestea promovează sistematic texte care cer cu nesaț sângele ființelor de altă identitate. Confuzia și instabilitatea prin care trec astăzi democrațiile – incipiente sau consolidate; vezi scandalul caricaturilor – rezultă (și) din lipsa de consecvență logică și de rigoare etică cu care opinia publică și instituțiile au ajuns să trateze atitudinea religioasă în raport cu alte corpuri de idei. Libertatea de exprimare presupune, cum citează cu insistență Colegiul CNCD, îndatoriri și responsabilități. Or, nu poți construi o comunitate politică dreaptă și pașnică atunci când credincioșii și liderii religioși sunt exceptați de la responsabilitatea care li se cere celorlalți membri ai societății.